

ženski pokret.

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ.

Уредник, ВЕРА ЈОВАНОВИЋ

САДРЖАЈ:

- 209 † ПАВЛЕ МАРИНКОВИЋ Милева Пејровић
- 211 DALI JE ŽENA SLOBODAN ČLAN DRUŠTVA
КАО I MUŠKARAC
- 213 O HRVATSKOJ ŽENI Mira Kočonda
- 221 КОНГРЕС МЕЂУНАРОДНОГ САВЕЗА ЖЕ-
НА У ВАШИНГТОНУ М. Крстић
- 225 ФЕМИНИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У АМЕ-
РИЦИ Милева Аћанацковић
- 227 ИЗВЕШТАЈ О РАДУ УПРАВЕ УДРУЖЕЊА
Н. С. и С. Ш. у 1925 ГОД. Катарина Јуришић
- 229 РЕЗОЛУЦИЈА УДРУЖЕЊА НАСТАВНИЦА
СРЕДЊИХ И СТРУЧНИХ ШКОЛА
- 230 ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ ФИНАНСИЈА Катарина Јовичић
- 230 ГОСПОДИНУ МИН. НАРОД. ЗДРАВЉА " "
- 231 НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ " "
- 231 БЕЛЕШКЕ: *Miting slovoipačkih žena.* — Жен-
ски покрет у Загребу. — Благодарности
једној заслужној просветној радници. —
Напомена. —
- 233 ЕВАДНА А. Лeko Аџемовић

У ЖЕНСКОМ КЛУБУ

КАРАЏИЋЕВА УЛИЦА БРОЈ 18

одмах у улици палате Академије

Наука, може се добити пре-
ноћиште и храна и то:

пrenoћиште 20 дин.

доручак 5 ”

ручак 16 ”

вечера 8 ”

Ово се јавља госпођама и го-
спођицама, које би до-
лазиле у Београд.

УПРАВА

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

СВЕСКА 6. — 15. ЈУНА — ГОД. VI (1925)

† ПАВЛЕ МАРИНКОВИЋ

У свима нашим листовима објављена је смрт Павла Маринковића, бившег министра. У некролозима ожаљен је Павле Маринковић као правник, политичар, народни посланик, министар, драматург, литератор и врло духовит човек.

Име пок. Павла Маринковића тесно је везано за најважнији моменат у животу наставница средњих школа.

Свуда су у свету интелектуалке и раденице водиле дугу и тешку борбу да се у правима и плати изједначе са својим колегама. У многим државама та борба и данас траје. На интернационалним конгресима жена још се чује: „За једнаки рад иста награда!“

Покојни Павле Маринковић, као министар просвете донео је једну уредбу којом су наставнице средњих школа потпуно изједначене са својим колегама, професорима: у титули, плати и правима.

Старије генерације наставница средњих школа сећају се сигурно неправди, које су им пре те уредбе чињене баш из Министарства Просвете. Још није избледело код њих сећање на инфамију, да се и поред положеног професорског испита не могу звати професори, већ редовне наставнице. Памте оне, нема сумње, циничко потцењивање и омаловажавање рада класних учитељица и деспотско малтретирање њихове личности од појединих директора. Никада оне неће заборавити да су за дво-струки рад имале трећину плате својих колега; нити ће икада прежалити што су расипале своју снагу, раскивале памет и раскидале нерве на приватне часове да себи прибаве материјалних средстава за потребе културнога створења и усавршавање интелектуалне раденице.

Покојни Павле Маринковић, доношењем једног праведног закона, као правник ослободио је наставнице средњих школа

велике неправде, једним енергичним замахом одлучнога министра ставио их је на њихово право место просветних раденица; једним финим гестом отменога човека сачувао их је од даљих понижења и увреда, најзад, једним потезом модернога драматурга префињеног укуса скинуо је за увек са репертоара животне позорнице драму дугу и мучну, тешку и застарелу у којој је главну улогу играла понижена, факултетски образована, жена, онај некадашњи, презрени, доживотни, просветни калфа. На пратњи пок. Павла Маринковића било је пуно венаца од пријатеља и родбине; пале су многе топле речи од поштовалаца и другова; али од свију наставница средњих школа, које су дубоко осећале неправду чињену им пре доношења закона о изједначењу, погледом кроз сузе жалости, пуним захвалности, праћен је ковчег са телом пок. Павла Маринковића, чија је једна од скрштених руку потписом његовим изменила из основа њихов живот!

Да ли млађе генерације наставница средњих школа схватају од колике је важности за њихову судбину трезвена одлука пок. Павла Маринковића? Да ли је сва неправда која постоји у школском раду, изливена само на њихове старије другарице, а за њих остају само лепа дани? Да ли је њихова личност обезбеђена од деспотских напада некојих старешина? Јесу ли њихови захтеви оправдано задовољени?

Свака генерација носи своје бреме. Ако би се нашао неки од министара просвете, који би попут пок. Павла Маринковића задовољио њихове жеље, нека не забораве да сачувају драгу успомену на првога Министра Просвете, који је наставнице средњих школа изједначио у титули и плати са колегама професорима.

А, и старије и млађе наставнице средњих школа кад прођу поред хумке пок. Павла Маринковића нека се сете да се ту одмара од неправедних напада онај њихов министар, који је првима дао пуну сатисфакцију за њихов рад, а другима уштедео много тешких напора и отклонио пуно горког понижења.

У друштву наставница средњих школа крупним словима треба да буде написано: † Павле Маринковић, велики добротвор наставница средњих школа.

Слава му!

Милева Петровић

DALI JE ŽENA SLOBODAN ČLAN DRUŠTVA KAO I MUŠKARAC?

Feminizam je danas donekle nešto, na što mnoge intelektualne žene i muškarci gledaju istim očima, kojim gledaju na formalizam ili na skrajnji šovenizam. Feminizam u onoj svojoj političkoj formi, kako se je pretežno prije rata shvaćao, bio je donekle postao samo šovenizam, kasnije, kad je u taj pokret pošla parola o ratobornosti prema muškarcu, činilo se kao da se je etički movens iz toga pokreta zaista izgubio.

Zato se može razumjeti, zašto su se od toga pokreta odvrtile baš mnoge jako intelektualne žene i zašto su s mirom čovjeka koji negdje ima jedan važan posao rekly: Radit ćemo svoj posao učinit će mo svaka u svojoj struci što god budemo mogle, nastojat će mo, da izradimo svoj vlastiti život — i kad kultura dodje do jednog izvjesnog stepena nestati će i prema nama principa premoći i nastojanje da se jedan drugome podredi.

Izgleda možda malo nevjerovatno da je takvih izjava bilo, ali sam ih čula od jako kulturnih žena, koje su njima motivirale svoj nehajbeni stav. Njih napokon nemožete nazvati ni naivnima, jer koliko ima drugih članova društva kojima je nanešena nepravda i koji se isto tako ne bore.

Pogreška feminizma bila je, da su te žene toliko nastojale da prođu u detaljima, a princip ostao je neriješen. Pravo glasa, pravo na ulazjenje u zvanja to su napokon samo detalji u sticanju ednakopravnosti. Nužni detalji, ali ipak samo detalji. Kad li se postavio princip? Žena kao individium ima pravo na sve ono, što prema zakonskome pojmu pripada u opće državljaninu ili svakom članu društva — taj bi princip uključio sve one druge detalje.

Kad pogledate zakonike evropskih država, nalazite, da tu za ženu gotovo u svakom pravcu njezinog života postoje zakoni, koji se svi mogu da razumiju tek s jednog jedinog stanovišta. To stanovište jeste: Postoji predpostavka, da je žena duševno nerazvijenija od muškarca i zato joj ne pripada potpuna ravnopravnost i individualna sloboda.“

Nikako se drukčije nemože razumjeti zakonik, koji danas vrijedi. Jer kako da se shvati, da ono pravo, koje je kadkad najprimitivnije društveno pravo pojedinca muškarca, za ženu vrlo često nepostoji u opće.

Da shvatite težinu svega onoga, što je izraženo u principima po kojima je sastavljen zakonik, treba da sebi predočite, kako bi to bilo, da se taj isti princip postavi prema pripadnicima jedne rase koja živi u nekoj državi. Svatit će te kad pomislite da u sposobnostima pojedinaca jedne rase, ima barem toliko varijacija, koliko ih ima u sposobnostima svih žena.

Pa kad dolaze oni, koji vele da ima zvanja u kojima žena i nemože da bude ravnopravna jer joj bilo čega ne dostaje, onda im se može reći; „Ne radi se tu o detaljima, ne radi se nama ženama o tome, hoćemo li na pr. ući u politiku ili u svećenike, ili u mašiniste, jer svako zvanje od svih koja postoje, može biti jednako časno. Radi se o principu.“ Neimanje prava glasa nebi ponižavalo ženu, kad bi se na primjer reklo: svaki onaj koji ne zaradjuje, ne ulazi u javni život — nema pravo glasa, — nebi ponižavalo ni onda, kad bi se tom parolom oduzelo pravo glasa većinom ženama.

Danas je žena ponižena i u zakonu, i ponižena je običajima.

I oko borbe za princip nastala je donekle šutnja. Možda zato, jer su u zapadnim zemljama ženi dali one detalje, i sad još nije prodrlo shvaćanje činjenice, da je princip ostao neriješen. Možda je razlog i taj što mnoge žene ne ulaze u borbu i što sebi vele: Današnji je poredak u društvu takav, da ima mnogo ljudi, kojima su okrnjena prava — mnogi su sluge, koji bi mogli biti gospodari.

Danas je mnoga žena koje trpe od toga poniženja. Više nego što bi mislili oni, koji nisu nikad zapitali one, koje ne govore. Pomislite nato, da žena koja stoji u zvanju dan na dan osjeća nepravdu. Osjeća je u zvanju gdje nailazi na predrasude. — Te predrasude se strpljivim radom i vjerom u pravdu dadu maknuti. Ali mnogo je teže osjećanje nepravde kad nailazi na zakone pod koje bezuvjetno podpada. Tu ona stoji pred teškim kamenim zidom. Na taj zid ona nailazi kako u javnom životu, tako i privatnome. Dokazujući svoje pravo, napokon joj ne ostaje nego da u ogorčenju rekne: „Pa to je najprimitivnije pravo čovjeka.“

Možda bi žene kao pojedinci mogli i preći preko toga gledajući nepravde koje se događaju mnogim drugim ljudima i staležima ali taj princip nejednakosti koji je pobijedio u tolikim pravcima zakonika — on zapravo demoralizira druge, demoralizira kad bolje pogledate svakog muškarca kad od dječaka doraste i postane muškarac.

Idite i svratite pozornost na to. Ti mladići ulaze u život sa svom onom naivnošću i s poštovanjem naprama ženi i susreću taj pravedni princip. Pogledajte, šta se tu psihološki događa, i vidjet će te da ženama mora da bude stalo do toga, da se riješe toga načela, radi razvoja i radi onih, koji postaju nesretni vjerujući u to načelo.

Znam, da je o pitanju emancipacije već toliko pisano. Ali moram najprije naglasiti, da to nije tako važno hoće li žene sutra dobiti pravo glasa i mogućnost da se bave politikom. To su detalji. Treba da se riješi načelo, i onda će se iza toga zapriječiti i sva druga pitanja, — treba da se riješi načelo. „Jeli pravo da se održava princip podređenosti i da za ženu ne imaju svuda da vladaju zakoni o slobodnom čovjeku u društvu i u državi?

(Nastaviće se)

O HRVATSKOJ ŽENI*)

Nastojat ću da Vam dadem posve kratak prikaz o radu Hrvatske Žene, o njenom značenju za društvo, književnost i umjetnost, a da ipak spomenem uz sadašnjem i ono što je bilo važnije u njoj prostoti.

Počet ću sa 16. vijekom, premda nas on ne će upoznati sa ženom, koja bi se bila isticala u javnim poslovima kao organizatorica ili reformatorica već sa ženom koja prema duhu onoga vremena ne izlazi sa svojim radom izvan svoje kuće, radi tiho, neopasno u najužem krugu.

Pa ipak ona ne ostaje bez utjecaja na društvo svoga vremena.

To je Dubrovčanka Cvijeta Zuzorićeva, koja je živjela u 16. vijeku. Udata u Fiorenzi, prima ona u svome salonu najznatnije predstavnike talijanske literature, a između njih Torquata Tassa, kojega toliko ushiti darovitošću da joj on posvećuje dva soneta. Time je prva naša žena dobila odličan glas intelektualke u stranome svijetu. Pjesme, koje je sama ispjevala, nisu bile štampane, tako da njene duševne odlike poznajemo samo po pjesnicima, koji su u isto vrijeme živjeli. I jedan od naših starih dobro poznatih pjesnika, Zlatarić posvećuje joj svoje pjesme, što nam dokazuje, da je i u domovini bila poznata premda u njoj nije živjela.

*) Predavanje održano u Beogradu u Kolu Srpskih Sestara prilikom dolaska predstavnika Male Ženske Antaute.

U 16. i 17. vijeku ističu se u političkom i u književnom životu žene iz Hrvatskih porodica, Zrinjskih i Frankopana, kojima pripada odlično mjesto u povijesti.

Katarina Zrinjska, žena sigetskoga junaka, napisala je i izdala hrvatski molitvenik već god. 1560, a druga žena iz iste porodice i slučajno i istoga imena, udata za bana Petra Zrinjskoga napisala je knjigu: „Putni tovariš.“*) Ona je sudjelovala i u uroti svoga muža Petra Zrinjskoga i brata Krsta Frankopana protiv austriskoga dvora, a poslije njihove tragične smrti, bude zatvorena u tamnicu u Gracu, gdje od užasa i nesreće poludi i umre.

U 18. vijeku spominje se takodjer ime jedne žene, grofice Patačić, rodjene Keglević koja je godine 1781. izdala: „Hrvatske pjesme.“

Osim ovih žena, koje sam spomenula našla bi se tu i tamo još koja, koja uz ove zaprema posebno mjesto, dok se (općenito žena toga doba ne zanima nikako svim onim što ne spada u krug kućnoga života i porodice. Istom u 19. vijeku postaje njen rad sve više aktivan pa prema tome počinje ona da utječe na razvitak i napredak socijalnoga i kulturnoga života.

Ne bi bilo moguće dati potpunu sliku o tome radu, da se ne spomene ilirski preporod, koji je istrgnuo duhove nacionalne indiferentnosti i probudio u njima smisao za domovinu i maternji jezik.

U početku 19. vijeka opaža se nastojanje koje ide za tim da se odbaci tudjinski utjecaj i da se nabaci nacionalnoj stvari novo društvo i nova kultura. Neću da pričam, koja su se sredstva upotrebljavala, da se to postigne neću ni spominjati odlična imena ljudi koji su se isticali u tome pokretu, prećutjeću i njihove velike uspjehe, a neću ni spomenuti im neuspjehe, nego ću tek reći to, što nas momentano zanima, da su u tome velikome pokretu, sudjelovale u prvom početku i žene.

Nisu one još ni onda mogle da daju pravac i značaj pokretu, a nisu ni javno istupale da šire ideje na kojima je bio zasnovan, ali su ipak našle puta, da pomognu, da se ostvari ideal, kojim su se zanosile. U svojim kućama skupljale su sve one, koje je ista misao združivala i učinile im tako mogućim, da svoje osnove pretresu neslušani od onih, koji bi protiv njih radili.

U Mariji, Bistrici u kući opata Krizmanića skupljalo se uz njegove nećake, sestre Krizmanić, kasnije gospodje Gaj i Staudnar najodličnije intelektualno i patriotsko društvo onoga doba. Gaj,

*) Tovariš — drug.

Vukotinović, grof Drašković, Kukuljević i drugi odlični duhovi, koje je jednako ispunjala ideja preporoda svoga naroda i ujedinjenja svih južnih Slovena, bili su česti gosti te domoljubne kuće kojoj su žene dale duh i smisao. Tu je Stanko Vraz napisao svoje najbolje pjesme, tu je Lisinski napisao prvu Hrvatsku operu.

Isto tako lijep je krug sakupljala oko sebe u Zagrebu gospodja Vancaš.

Uz ove žene bilo je i drugih, koje su se istakle i aktivnijim radom, koje su svoje domoljubne ideje iznosile i u javnost u pjesmama, dramama ili člancima.

Spomenut ću Dragoilu Jarnevićevu i Jagodu Brličevu, koje su izašle sa posebnim djelima, a prešutjetću sve one druge, koje su se javljale u literarnim revijama. (Kolo, Danica) i ako ih nije bio malen broj.

Dragojla Jarnevićeva poznata je ne samo kao pjesnikinja nježnih, patriotskih pjesama već i kao autorica drame. Njena „Veronika Desmička“, drama u 5 činova u stihovima jest prva drama napisana od žene.

Osim toga piše ona i pedagoške i didaktičke članke, kojima pokazuje da se zanima pitanjem odgoja žene i da ima sposobnosti, da mu dađe novi pravac.

No Dragojla Jarnevićeva zanima nas ne samo kao literatkinja i reformatorica ženskoga odgoja nego kao ličnost. Ona nam je pišući kroz četrdeset i dvije godine pomno redigovani dnevnik, pružila priliku da upoznamo u tančine dušu žene intelektualke onoga doba. Taj je dnevnik, pisan potpunom iskrenošću, ne prešućuje on ni dobro ni zlo koje pokreće društvom u ono doba, tako da nam ujedno daje jasnu sliku o tadanjem stanju kulture i civilizacije.

Život i rad te interesantne žene prikazala nam je jedna naša savremena književnica, koja se momentano nalazi među nama: Adela Milčinovića.

Uz Dragojlu Jarnevićevu zaslužuje da se spomene i Jagoda Brličeva, čija je knjiga pjesama nedavno ponovno štampana. To su i opet njezine patriotske pjesmice, koje nam pokazuju, koliko je taj jedan osjećaj zakupljao plemenitije duhove i koliko su žene umjele, da se zanose onim, što je u to vrijeme upravljalo čitavim društvom.

U isto to vrijeme, kad se žena življe javlja kao literatkinja, počinje se zamjećivati i njena jača akcija u društvenome životu. Opaža se prvo nastojanje, da se osnuje žensko društvo sa svrhom da izdaje knjige za puk.

Sve istaknutije žene sastaju se u radu a Stanko Vraz im je pomagač i savjetnik. I ako nam nije potanje poznato djelovanje toga društva važno je za nas i to što se već u to doba osjeća potreba, da se žene u radu ujedine.

Sve to što sam Vam dosada spomenula o radu žene ne bi bilo važno kad bi se promatralo sa gledišta s kojeg danas promatramo i kritikujemo ženu. No ako uzmemo na um da žena ovoga vremena nije imala prilike, da stekne veću naobrazbu, nego što joj je davala osnovna škola, moraćemo istome radu koliko god on sitan bio pridati znatnu važnost.

Ono što mi danas zovemo ženska viša ili srednja škola nije još u ono doba postojalo u Hrvatskoj.

Prva viša djevojačka škola zemaljska osnovana je istom god. 1872 i to ne bez inicijative žena. Među učiteljima, koji su na toj školi badava poučavali, bila je i jedna žena Marija Jambrišakova, kojoj treba u velike zasluge upisati, što se ta škola održala. Potreba naobrazbe za žene osjeća se sve jače. Ne zadovoljava se Marija Jambrišakova sa višom pučkom školom za žene i preparandijom koja je kasnije osnovana nego nastoji i oko toga da pripravi teren za žensku srednju školu, koja bi ženama dala širu naobrazbu. Uz suradnju koleginice Natalije Wickerhauserove nastoji ona, da predobije društvo a preko njega i vladu za svoju osnovu. Šalje se peticija činovnika, jer su oni tada jedini imali smisla za potrebu one naobrazbe za žene da se osnuje ženska srednja škola. Za šefa Kršnjavija bude ta želja provedena u djelo.

God. 1892. 10. oktobra bude osnovan 8 razredni zemaljski ženski licej, kao prvi zavod te vrste, ne samo u Hrvatskoj već i u cijeloj tadanjoj Austriji. Beč dobiva u to doba tek privatni ženski srednji zavod, a 15 god. iza toga državni.

Već prve godine javlja se lijep broj učenica, koji od onda velikom brzinom raste.

Ako se uzme na um, da je prije 32 godine osnovana prva ženska srednja škola, mora se smatrati velikim napretkom što u samome Zagrebu postoje danas 2 ženske realne gimnazije koje su nastale od negdašnjega liceja 2 preparandije, 3 više djevojačke škole. Jedna dvorazredna trgovačka škola i ženska stručna škola u kojoj se djevojke uče svakoj vrsti ženskoga ručnoga rada.

Osim toga prepuštene su djevojke od god. 1901 kao redovite slušačice univerzi i to najprije filos. fakultetu, kasnije medicinske a najkasnije juridičkome. Isto tako umjetničkoj i trgovačkoj akademiji.

Uporedo s razvitkom škola ide i razvitak socijalnoga, literarnoga i umjetničkoga rada žene.

U Ilirsko doba vidimo već pokušaje da se osnuje žensko društvo, koje bi okupilo žene oko jednoga humanoga cilja, do faktičnoga osnutka takvoga društva dolazi doista oko god 1850 osnutkom zavoda za njegu djece od 2 do 6. godina koji još i danas djeluje. Od toga doba dalje nastaju humanitarna društva jedna zadrugim. (Dječji dom, Liga za zapuštenu djecu, Kolijevka, Materinstvo, Židovska društva, Zemaljska gospojinska udruga za obrazovanje ženskinja, Srpska zadruga, Društvo Knjeginje Ljubice u Zagrebu i mnoga društva u provinciji, koja si sva postavljaju za svrhu da pomažu majku i da omoguće fizički i psihički razvitak djeteta osnivanjem kolevki, pjestovališta, zabavišta, internata za djecu koja polaze školu itd.

Za ilirskoga pokreta otvarala su se društva javna ili privatna u glavno s tom svrhom, da bude nacionalnu svijest. Za apsolutizam zamire svako nastojanje da se oživi društveni život, a iza njega se pomalo društva specializiraju i svako si postavlja svoju svrhu.

To je većinom, kao što je i uvjetovano ženskom prirodom, utlacivanje tuđe bijede. I u Zagrebu i u provinciji imaju ženska društva tu svrhu. Od tih se u prvom redu odvajaju petrinjska i zagrebačka udruga sa promicanje kućne industrije koje su osnovala gdje Kovačević i Frangeš.

Izrazito feminističkoga karaktera nije u nas još nijedno društvo i ako mnoga među njima štite majku, porodicu, ženu i dijete.

Direkte ima u tom pravcu najvećih zasluga „Udruženje Jugosl. Žena“, koje je održalo nekoliko predavanja o potrebi prava glasa za žene, nekoliko skupština za pravo glasa, od kojih je posljednja održana god 1921 imala taj uspjeh, da su u svih 10 lista kandidata za gradsko poglavarstvo ušle i žene.

U literaturi imaju žene dostojno mjesto u svim granama.

I drama i lirika i roman ima svojih odličnih predstavnica. Kao dramatičarke ističu se Drag. Jarnevićeva sa svojom „Veronikom Desmičkom“ Hermina Tomić (1883 „Zabluda matere“, „Ljubav i sjaj“). Ida Fürst piše u svojoj 16 god. svoga „Kraljevića Radovana“, koji je štampan u Matici, Lucerna se javlja s dramama: „Jedinac“ i „Na Ruševinama“, Milčinovićka u drami „Bez sreće“ daje realnu sliku našega seljačkoga života, Zofka Kveder Demetrović u svome „Unuku Marka Kraljevića“ nastoji prikazati preporod i patnje ujedini naroda.

Zagorkine aktovke donose nam vrlo vješto ocrtane epizode, žene kao supruge. Veći joj uspjeh donosi historijska drama „Evica Gupčeva:“ a kao djelo koje je vrlo omiljeno puku treba spomenuti „Grčku vješticu“.

Intimnom toplom i iskrenom lirikom javlja se uz pjesnikinje starijega doba, čitav niz žena 19 i 20-oga vijeka od kojih spominjem samo one, koje su istupile s knjigom pjesama.

Znatno mjesto pripada Ivi Rod koja živo, iskreno i strasno prikazuje muke progonjene ljubavi. Knjiga pjesama izašla je kao rukopis i time zasnovala svoj intimni karakter. I knjiga „Pjesama“ (1884) Milke Pogačić prikazuje intimne strane ženske duše. Osjeća se u njima spremanje na buduću borbu, koju život mladoj pjesnikinji ima da donese i koja doista Milki Pogačić, javnoj radnici, nije bila uštedjena.

I ako bi se očekivalo, da je lirika pravo polje ženina stvaranja ipak je u Hrvatskoj žena više stvorila kao romansirerka i pripovjedačica. Spominjem ovde u prvome redu Jagodu Truhelku. Javlja se prvi put u „Vjencu“ 1894. a od onda i u drugim časopisima i izdaje pripovjetke i romane. U dječjoj literaturi zapremaju odlično mjesto Tugomila, „Naša djeca“, „Zlatni danci“ i dr. Od osobite je uzgojne vrijednosti knjiga: „U carstvu duše“, listovi svojoj učenici gdje otmjanim svojim pjesničkim taktom upućuje odraslije djevojke u pitanja značajnosti, ukusa i zvanja. Njena je tema devojčaka duša, koju prikazuje s neobičnim taktom, i istančanom psihologijom. Dotiče se i pitanja odnosa žene prema mužu i prema društvu, i naglašuje više prava na jednaki psihički razvitak nego na jednak položaj u društvu. Njen roman „Vojaca“ je prvi uspjeh, roman o bosanskom sredovječnom životu. Nesreću Vojacinu, koja žali, što su je digli na prijestolje, da joj otmu muža prikazuje Truhelka dramatičnom vještinom.

Pripovijestima za djecu osobito se ističe Ivana Brlić-Mažuranić. Javlja se tek kasnije, kad je kao mati posve upoznala dušu djeteta. Zato joj je ona i tako bliza, ona ga ne naučava već mu pripovjeda i snjime se smije i plače. Njen Rutvica i Jaglenac iz „Priča iz davnine“ posve su blizu djeci, ona ih vole i s njima trpi, zato ih ne zaboravljaju. Tu knjigu djeca ne čitaju nego žive s njom zato se s njome i ne rastaju, ona vole da uz nju plaču, kako vole i da se po gdje gdje nasmeju sa šegrtom Hlapicem.

Tako može djelovati samo knjiga majke.

Adela Milčinović nije samo svojom studijom o Dragoili Jarnevićevoj pokazala da pozna dušu žene nego i svojim pripovjetkama, koje se sve kreću oko te teme.

Njene žene vole samotno razmišljanje, čežnju i sjetu. Daje nam sliku seoske učiteljice koja uzdiše za djecom, obitelji („Pod branom“ 1903, pa sliku djevojke, koja uzdiše za svjetom (Joka 1905.) Pripovijest „Žena“, (1919) prikazuje tu istu nesmirenost uzrele žene.

Vrlo odlično mjesto medju romansirerkama zaprema Zofka Kveder. Rodjena je Slovenka a udata u Zagrebu, tako da već mnogo godina živi medju nama, piše našim jezikom, pa je po tome i naša.

Za nas je ipak najzanimljivije njeno djelo: „Histerija žene“, pa ću na nj da svratim Vašu pozornost i ako je pisano slovenačkim jezikom. Raspravlja se tu o problemu, koji zaokupljuje svaku modernu ženu. Današnja žena, želi biti slobodna i neovisna. Da to postigne, mora ona da dodje do slobode intelektualne i ekonomske, veli Zofka. Kad to dokuči, nailazi na nove zapreke, dužnosti prema mužu, kući i djeci i njena je sloboda opet uzdrmana. „Može li žena uopće da bude slobodna“, to je pitanje, koje autorica u tome djelu postavlja kao problem. Zofka Kveder znatna je i kao propagatorica feminističkih ideja. Izdavala je i uređivala reviju „Ženski svijet“ (kasnije: „Jugoslavenska žena“) u kojoj je skupila mnoge važne dokaze i razloge koji govore za potrebu jednakih prava žene i muža a ujedno je i sakupila oko sebe u literarnom radu mnoge žene iz naših krajeva, koji su onda još bili politički razdvojeni.

Osim ove ženske revije znatne su još: „Domaće ognjište“, koje je uređivala Milka Pogačić i „Ženska misao“ u redakciji. Božene Deželić i Danice Bedeković.

Uz Zofku spomenut ću još Mariju Kuminčevu, koja je sa svojim pripovjetkama i praktičnim savjetima u kućanstvu dobro poznata ženskom svjetu.

Zdenka Markovičeva zanima se osobito poljskom literaturom pa uz svoje izvorne pripovjesti prevodi i djela književnosti poljske.

Antonija Kassowitz-Cvijić, Zagrepčanka ne samo po rodu nego i po srcu, voli da priča zanimljive zgode iz prošlosti Zagreba, koji uz Šenou i po njoj postaje zanimljiv ne samo za one koji ga vole.

Kao autorice dječje literature moram da još spomenem Josipu Gazvodu Radošević i Mariju Tomšić Im, a od mladih pripovjedačica ne smijem da zaboravim Maru Ivančan, koja je u najnovije vrijeme poznata sa svojim romanima „Uskrsnuće Paole Miliceve“ i „Čudnovata priča“.

Ne bih mogla završiti prikaz o radu žene u našim krajevima, da ne spomenem i to, da ona i u znanstvenom radu ima svojih zastupnica.

Camilla Lucerna je sa svojim raspravama o našoj narodnoj poeziji bez sumnje pokazala, da je s filozofskim shvaćanjem pro-niknula u našu narodnu pjesmu, koju je sa svojim izvrsnim prijevo-dima učinila pristupačnom i stranome svijetu.

Dr. Elza Kučera zanima se psihologijom i filozofijom i javlja se znatnim člancima u znanstvenim revijama.

Uz ove žene ima i drugih koje su se i u tome radu oku-šale, i ako ga nisu spriječene zvanjem i porodicom mogle da nastave.

Mislim da nije potrebno da naročito naglasim da ima kod nas i žena slikarica i kiparica, koje su stekle priznanje i kod kuće i u inostranstvu. To su: Nasta Rojc, Zlata Cručić, Zora Preradović, Anka Bestal, Vera Bojničić, Zoe Borelli, Sonja Kovačić-Tajčević, Mila Vod, Iva Simonović, čija čete djela imati prilike vidjeti u iz-ložbi koja je ovdje otvorena.

Što se tiče dramske umjetnosti, reći ću samo to, da naj-odličnije mjesto u našem kazalištu, otkako ono postoji zaprema jedna žena: Marija Ružička Strozi.

Nadam se da ste stekli i ako samo letimični prijedlog o radu žene u Hrvatskoj. Mnogo se pokušavalo, dosta se radilo a nešto se i postiglo. I ako ne smijemo biti neskromni i biti posve za-dovoljni s uspjehom rada, moramo priznati, da žena ni u kojem području rada nije ostala nezapažena.

Najmanje se brinula za sebe i za svoja prava, tako da fe-ministički pokret nije još kod nas ušao u široke mase.

To je nastojanje mlađe generacije, koja naglašuje da ni rada ni dužnosti ne može biti bez prava.

Izgleda da će doskora to shvaćanje nadviđati tim više što sada imamo ono što do sada nismo imali, falangu neoslobodjenih žena, koje će boreći se zajedno lakše postići ono, što je potrebno da im se dade.

U Malu Žensku Ententu polazemo i mi svoje nade, očeku-jući da će uz njenu pomoć čitav ženski pokret u našoj zemlji postati čvršći i aktivniji.

Mira Kočonda.

КОНГРЕС МЕЂУНАРОДНОГ САВЕЗА ЖЕНА У ВАШИНГТОНУ

Од 4—14 маја ове год. одржан је у Вашингтону шести квинтениални Конгрес Међународног Савеза Жена на коме је било заступљено 42 Народна Женска Савеза са 255 делегата. Жене из свих крајева света представнице 40 милиона жена разних раса и народности дошле су на овај скуп да поднесу извештај о своме раду за последњих пет година и да утврде програм за даљи рад. Било је ту жена које већ годинама заједнички раде, било их је које први пут учествују, али су се све оне осећале блиске једна другој и све су се узајамно разумевале јер су их све довеле исти идеали и иста тежња за добро целог човечанства. Искрено и срдечно прилазиле су једна другој и поздрављале се, свака желећи да се са што већим бројем других упозна и разговара.

Главни стан М. С. Ж. био је Вашингтонски Одиторјум, нове зграде подигнуте за скупове, концерте изложбе у чијој великој сали има места за 6000 лица. Поред ове има довољан број већих и мањих одељења у којима су радиле поједине комисије. У просторијама сутерена била је приређена изложба рада на Хигијени, заштити деце и домаћинству.

Велика сала Одиторјума била је украшена заставама свих народа који су били представљени својим делегацијама са Американском заставом у средини и другом која је висила са плафона. На сцени је била застава М. С. Ж., поклон Норвешког Савеза Жена а преко целе сцене над главом Управе висио је на пурпuru златним словима исписан мото „Do unto others as ueworld that they shonld do unto Iyou.“ („Чини другима што желиш да теби други чине“) — златно правило М. С. Ж. Места делегација обележена су била њиховим народним заставама. Много симпатичних младих девојака — пажева у бело обучених са тракама американских народних боја служило је за везу и давање обавештења. За другим столовима на сцени седела је Управа М. С. Ж. са председницом Маркизом од Абердина и Темера којој је свечано предат чекић којим се служила Сузана Антони прва председница М. С. Ж. 1888. год. кад је исти и основан. Поред ње г-ђе Dr. Оцилви Гордон (Енглеска), г-ђа Аврил де Сент Кроа (Француска), г-ца Хенм Форшхомер (Данска), г-ђа Хенри Добзон (Тасманија), г-ца Л. Лон Еген (Холандска), г-ђа

Ана Бенер (Норвешка), г-ђа В. Сонфорд (Канада), г-ђа Филип Норт Мур (Сјед. Држ. Ам.)

Свечано отварање конгреса било је 4 маја у вече под председништвом г-ђе Мур. Од стране Владе Сјед. Држ. Ам. конгрес је поздравио Министар Трговине Хувер. Чланови Управе Н. С. Ж. Сјед. Држ. Ам. одржали су поздравне говоре на немачком, француском, шпанском и енглеском језику. На то су одговориле Леди Абердин, г-ђа Аврил де Сент Кроа, г-ђа Ема Ендер и г-ђа Жен де Рен.

У својој адреси Леди Абердин је објаснила шта је М. С. Ж. и шта он ради, износећи да је главни циљ Савеза да буде центар око кога ће се окупљати сва женска друштва, да би се глас организованог женског света могао чути односно свих разних питања светског интереса.

Главне тачке програма М. С. Ж. су: Мир, Право Гласа и Грађанска Права Жене, Закон и законски положај жене, Једнак Морал, Рад и професије, Емиграција, Народно Здравље, Васпитање и Заштита Деце. Сва ова питања била су предмет дискусије у појединим комисијама и на општим седницама.

М. С. Ж. употребљава 3 званична језика: енглески, француски и немачки али како је већина делегата знала енглески језик то је он највише и употребљен а сви важнији говори и резолуције превођени су на француски и немачки. Г-ђа Ромничјано и г-ца Бекман преводиле су на француски и немачки исто тако брзо и тачно као што је и енглески говорено.

Рад конгреса текао је правилно у потпуном реду. Било је и великих разлика у мишљењима како у комисијама тако и на седницама али се увек успевало да се у свима питањима дође до споразума. Прва два дана радиле су комисије, вођена је дискусија по резолуцијама које су поднели Народни Савези.

Једна од најинтересантнијих била је дискусија поводом резолуције да Међународни Савез усваја принцип једновременог међународног разоружења. Примљена је резолуција да се опште разоружање сматра као идеал коме треба тежити али се мора спроводити постепено и мора му претходити осећање сигурности што ће се постићи спровођењем политике која сматра суседне народе као природне пријатеље а не као природне непријатеље. М. С. Ж. тражи од својих чланова да употребе сав свој утицај да пропагирају високе идеале Лиге Народа и прилазак у Лигу свих народа. Сједињене Државе и Немачка нису гласале за резолуцију о Лиги Народа. Остали су усвојили рад

Лиге и назначење чланова за везу који би стално били у контакту и упознати са свим радовима Лиге. Примљен је Суд Међународне Правде. М. С. Ж. жели да Народни Савези брижљиво студирају проблем народних мањина и поклоне нарочиту пажњу да се у школама као и у сваком културном и васпитном погледу поштује карактер и дух сваког народа.

Народним Савезима се препоручује да раде на томе да се деца и младеж упознају са циљевима Лиге Народа, жели се да се омогући измена студената и професора међу разним земљама сматрајући да је познавање живота других народа од велике важности за интересе мира целог света. Тражи се да се нађу средства како би се обдареној деци свих класа друштвених омогућило најбоље образовање да би могли своје способности развити и употребити за добро Друштва.

У комисији за право гласа било је разилажење у питању да ли жене — у земљама у којима имају право гласа — треба да приђу постојећим политичким странкама или да ствавају блокове ван странака. Резолуција препоручује прилажење и рад у странкама, а да се образују женске комисије за разматрање питања од специјалног интереса за жене, пре но што их изнесу на скуп са људима, као и да се жене разних странака уједине кад се тиче интереса свију жена. М. С. Ж. препоручује Народним Савезима који још немају, да установе парламентарне одборе који ће бити придодати Народним Савезима и сачињавати везу између женских организација и законодавних тела.

Међународни Савез тражи за жене иста права као и за људе при вршењу разних послова, једнаку награду за једнак рад, да жена и за време прекида рада пре и после порођаја прима награду, и протестује против сваког ограничења рада удате жене.

Тражи се боља организација за заштиту исељеника и борба против проституције и против експлоатисања жена и деце. Од Народних Савеза се тражи да пораде код својих влада да се при конзулатима и посланствима поставе женски аташеи. Народни Женски Савези у земљама у којима нема довољно радне снаге да траже информације од Н. Ж. С. у земљама где се радна снага може наћи и заједнички пронаћи начине да се женама које траже рада омогући пут.

У комисији за народно здравље истиче се смртност ванбрачне деце испод једне године и ставља се у дужност Нар. Ж. Савезима да предложи мере против тога. Упућује се апел

на владе земаља где се производи опијум да се његова производња ограничи само за медицинске и научне потребе.

Велика је пажња обраћена заштити деце. Стављено је у дужност Нар. Ж. Савезима да у својим земљама сарађују са Друштвима за заштиту деце на спремању једног Закона о деци према потребама и условима у свакој појединој земљи.

Тражена је и усвојена кооперација са Интернационалном Алијансом за Право Гласа.

По свршеном раду у комисијама отпочеле су седнице Главне Скупштине. Председнице појединих делегација читале су реферате о раду Народних Женских Савеза и расправљена су питања која су била предмет рада у комисијама. На седницама на којима је било читање реферата појединих Савеза могао се добити појам колико је опсежан и разноврстан рад М. С. Ж. и колику силу М. С. Ж. представља као организација за рад на добру целога човечанства.

Управа је остала иста. Леди Абердин остаје председница и изабрана је и за почасну председницу. Изабране су две нове потпредседнице тако да их има свега 8. За једног од секретара изабрана је г-ца Ана Христић. Идући квинтениални Конгрес 1930 год. решено је да се одржи у Бечу.

После дневног рада вечери су биле посвећене музици, представама, конференцијама. Приређено је једно Панамериканско вече под председништвом г-ђе Перси Пенибенер. Било је и званичних примања. Председник и г-ђа Кулиц примили су у белој кући све делегате. Г-ђа Министра Рада и многе друге као и многа друштва приређивале су чајеве у част делегата. Било је примање у посланствима. Посланици су давали ручкове делегацијама својих земаља. На завршетку Народни Женски Савез Сјед. Држ. Амер. дао је опроштајни банкет. По свршеном конгресу било је приређено више екскурзија којом су приликом прегледане многе институције.

Са лепим успоменама, са много корисног искуства, са новом вољом и љубављу за рад разишли су се делегати својим земљама — да завршим речима Леди Абердин — „Срећни што су се срели, жалећи што се растају и срећни што ће се опет срести“.

М. Крстић.

ФЕМИНИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У АМЕРИЦИ

Сједињене Државе Северне Америке неминовно су земља, у којој се жене највише поштују, и у којој су у могућности сарађивати на свима пољима рада. Кажем само у могућности, јер и поред поштовања које уживају, нешто због предрасуда а нешто због конкуренције, оне се још увек морају борити да би дошле на више и утицајније положаје. Ова њихова борба у последње време има врло добре успехе, и делегација Н. Ж. С. на конгресу у Вашингтону, за време свога бављења, имала је задовољство упознати се са радом неколико жена, које као шефови најинтересантнијих ресора постижу необично добре резултате у својој раду. Доцније ће у Женском Покрету бити говора и о раду тих жена, а сада би желела упознати читаоце Женског Покрета са организацијом, којој се има нарочито захвалити за наименовање жена на више функције у држави.

Постоје две феминистичке организације у Сједињеним Државама. Национална Лига за Женско Право Гласа (National League of Women Voters) и Друштво за Право Жене. Прва је старија, многобројнија и умеренија, а друга млађа, малобројна и екстремна. Ми смо се упознале са члановима обеју организација, и пошто нам се рад и озбиљност прве много више свидео, желела би да упознам читаоце Женског Покрета са њиховом акцијом.

League of Women Voters основала је оснивалац и дугогодишња председница Интернационалне Алијанције за Женско Право Гласа, која је већ добро позната нашим феминисткињама. Лига има своје локалне организације у свима државицама, и централни биро у Вашингтону. По својој програму, слична је програму Женског Покрета, само што она ради у средини, где жене већ имају право гласа, и немају потребе трошити своју снагу да убеђује званичне и приватне, о неопходности најпотребнијих ствари за нормални развитак друштва, Главни рад Лиге састоји се дакле:

- 1) Води пропаганду међу женама да улазе што више у политички живот: одржавањем конференција, растурањем брошура и летака, којима Лига располаже у великом броју, буди грађанску свест код жена и позива их да у што већем броју излазе на гласање.

2) Пропагира, да се на положаје, за које је потребно да буду у женским рукама, постављају квалификоване жене, и у што већем броју. — Овде је потребно напоменути да се за све веће положаје у Сједињеним Државама чиновници бирају гласањем, а не само наменују, као што је случај код нас.

3. Стоји на гледишту, да је потребно да жене улазе у политичке партије са мушкарцима, а никако да стварају одвојене политичке партије.

Лига има свој социјални програм, који њени чланови заступају у разним политичким партијама, којима припадају. Њен програм састоји се у главном у томе: да се заштити радник а специјално жена, у колико је год то потребно из хигијенских и опште друштвених интереса, и да се осигура нормални развитак и одгој сваког детета. Уједно Лига пропагира идеју пацифизма, да би се у загарантованоме миру могао сваки народ нормално развијати.

Лига је веома активна, број њених чланова се диже на стотине хиљада, и у своме раду постиже невероватно лепе успехе.

Да би се имало појма о свести америчке жене за потребу једне организације такве врсте, навешћу један пример, из кога се да лако закључити, како оне долазе до средстава за свој рад.

Лига је имала свој годишњи састанак априла т. г. у Ричмонду. На томе скупу изнет је извештај о раду у прошлој години, и програм рада за идућу годину. Управа је такође изнела предрачун буџета, који је потребан за извођење примљеног програма, и према предвиђеном предрачуну потребно је било да се осим чланских улога осигура сума од 80.000 долара. На крају скупа, председница је позвала чланове, да између себе прикупе одређену своту, пре но што се скуп растури, јер је потребно материјално обезбедити управу, да би могла одмах приступити раду. За $\frac{3}{4}$ часа, присутни чланови су прикупили предвиђену суму, и то, према њиховим материјалним могућностима, не без стварних личних жртава. И сада управа материјално обезбеђена, приступила је извођењу програма, а чланови са пуним правом могу од ње захтевати да тај програм до краја и изведе.

На крају, хтела би напоменути један детаљ, који нас може нарочито интересовати, а то је: да је активни члан ове Лиге наша чланица, која се већ две године налази у Америци, Г-ђа Спаса Аџемовић-Леко. Она врло често, на јавним скуповима у Америци, као члан ове Лиге, говори о Женском Покрету у

нашој земљи, о социалним организацијама код нас, и т. д. Благодарети њеној активности и симпатијама, које је стекла у америчким круговима, биле смо у могућности констатовати, да велики део америчког света, који посећује многобројне скупове ове Лиге, почиње познавати нашу земљу и веровати да приче о примитивним народима на Балкану не одговарају ни мало истини.

Милена Атанацковић

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ УПРАВЕ УДРУЖЕЊА Н. С. и С. Ш. у 1925. ГОД.

Управа У. Н. С. и С. Ш. у току 1925. год. продужила је рад на свима питањима која су покренута у делокругу рада Удружења а према већ створеним традицијама ранијих Управа. Њен је рад био у толико интензивнији у колико су то изискивале опште прилике и долазак на дневни ред многих специјалних питања.

Једно од најважнијих питања, које је било главна брига свих досадашњих Управа, питање: *Директорство Наставница*, и ова је Управа енергично прихватила, заступала га у Министарству Просвете и на последњем Професорском Конгресу, на коме је прихваћено и унето у резолуцију, да се при дефинитивној редакцији Закона о Средњим Школама, који после дугих перипетија треба да буде у скором времену изнет пред Парламенат, да се узме у обзир као жеља целог професорског staleжа. На тај начин жене — наставнице Средњих Школа биће изједначене у хијерархији са својим мушким колегама и заузеће места на којима ће показати не само неконсеквентност надлежних фактора у спречавању жена да буду на положају на који је једна од њих дошла пре 60. година и кроз читаве три деценије управљала школом из које су поникле све просветне институције за женску децу у Београду, већ и да рехабилитују себе, и на овом положају, у оквиру социјалних прилика покажу и своју васпитачку снагу.

У вези са овим у истој резолуцији Професорског Конгреса унето је и право наставница да буду *Помоћници Директора* Мешовитих Средњих Школа по пројекту новог закона, у чему се исто тако изједначају са својим мушким колегама.

Најзад је остварена и давнашња тежња У. Н. С. и С. Ш. и једно од битних питања изједначења Наставница са својим колегама: њихово чланство у *Просвешном Савешу* и у свима *Комисијама* које раде на школским питањима, што до сада, истина није изрично брањено, али ни извршавано, услед чега се у многим важним питањима није могло чути мишљење половине просветних раденика исказано и брањено од њих самих.

Сва три ова питања Управа У. Н. С. и С. Ш. енергично је заступала на својим седницама и надлежним инстанцијама. А њен Председник својим личним заузимањем на Професорском Конгресу успео је не само да их стави на дневни ред, него и да их скине са њега на опште задовољство не само Наставница него и свих жена које учествују у феминистичкој борби за изједначење у правима жена као државних функционера.

У току ове школске године а као последица етатичне тежње за изједначењем наставе у Средњим Школама у целој држави, у оквиру новог Наставног Програма, појавило се питање *Женскога Рада*. — После неуспеха пређашње Управе у тежњи да Женски Рад задржи у Средњим Школама у форми у којој се до сада налазио, а при категоричком инсистирању Министарства Просвете да овај предмет као једна сметња пројектованом изједначењу наставе буде укинут, садашња Управа У. Н. С. и С. Ш. успела је да ово питање баци на другу основу и да Женски Рад као елемент Рада у Новој Школи веже за друге вештине, што је и прихваћено на последњем Професорском Конгресу. — У колико је пак у овом питању био ангажован животни интерес квалификованих Наставница Ж. Рада Управа је успела да, кад је већ немогуће да се оне запосле у Средњим Школама, да се ставе на расположење или ангажују за рад у Стручним и Грађанским Школама, и на тај начин отклони неправда која им је једним етатичним актом била нанета, јер је требало да се крајем ове школске године отпусте из државне службе све Наставнице Ж. Рада које би имале мање од 10. година службе.

Пошто је култура један од најјачих основа свих покрета па тако и феминистичкога, то је Удружење Н. С. и С. Ш. поставило себи за циљ да реализује две велике ствари у кругу своје делатности. Прва би била велика *Библиотека* која је једини извор свих успеха, а друга би била *Дом Средњешколских Наставница* у коме би старије чланице Удружења могле у миру

да раде и да још своје преостале енергије жртвују општој користи, а чланице из унутрашњости при своме доласку у Престоницу нашле свој Дом:

Културна настојања У. Н. С. и С. Ш. била су управљена и на то да се омогући професорима културно усавршавање и образовање у великим културним центрима.

У свима овим културним проблемима Удружење је наишло на велике препреке, материјалне и моралне, због чега је последње питање могло бити само делимично третирано, а прва два Оснивање Дома и Библиотеке — још се налазе веома далеко од остварења.

Међу питањима која су била пред Управом У. Н. С. и С. Ш. налазило се и као капитално феминистичко питање: Питање о Изједначењу Дневница удатих жена — чиновника. Њему је Управа посветила добар део свога рада и најзад је дошла до закључка да се на једној широј конференцији оно стави на дневни ред и да се уз општу солидарност свих жена — чиновника покуша наћи пут којим оно треба да се крене да би довело до победе феминистичке свести жена.

Да би рад У. Н. С. и С. Ш. био што ефикаснији Удружење је изградило чврсте везе са осталим културним и синдикалним феминистичким организацијама те је од њих већ до данас видело лепих резултата који ће у будућем раду бити још већи пошто ће се Удружење послужити стеченим искуствима у своме досадашњем раду на великом феминистичком делу.

16. јуна 1925. год.

У Београду.

Секретар Управе У. Н. С. и С. Ш:

Катарина Јуришић, с. р.

РЕЗОЛУЦИЈА УДРУЖЕЊА НАСТАВНИЦА СРЕДЊИХ И СТРУЧНИХ ШКОЛА

Удружење Наставница Средњих и Стручних Школа одржало је јавну конференцију, 16. јуна, у сали Друге Женске Гимназије, уз учешће свих женских организација и многобројне публике.

После прочитаног извештаја, говорило се; о изједначењу података на скупоћу за удате жене чиновнице, о шестонедељном одсуству трудне жене чиновнице пре и после порођаја; и о

признању ратних година женама које су узеле учешћа у народној борби за Ослобођење и Уједињење.

После исцрпних и документованих говора референата, једногласно су донете доње резолуције које је Народни Женски Савез упутио надлежнима.

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ ФИНАНСИЈА БЕОГРАД

Удружење наставница средњих и стручних школа заједно са представницама свих женских друштава у Народном Женском Савезу на конференцији од 16. јуна т. г. донело је ову одлуку:

По уредби Д. Р. Бр. 42300 од 17 априла 1924 г. чл. 11. уредбе о додацима на скупоћу, жена државни чиновник, удата за државног чиновника са службом у истом месту добија половину додатака на скупоћу и губи станарину.

Овај члан уредбе представља велику неправду и атак не само на жену као радника, него и на две важне чињенице на којима почива друштво и држава: на брак и породицу, и на чиновнички сталож.

Поводом тога данашња конференција подноси ову представку Господину Министру и моли га, да поднесе ово питање на решење Министарском Савету и унесе за то потребне кредите у наредне дванаестине:

1. Да се свима државним чиновницама удатим за државне чиновнике са службом у истом месту да пуна дневница и тиме изједначе са онима чији мужеви нису са службом у истом месту.

2. Да се удатим чиновницама да станарина као што се даје ожењеним чиновницама.

Председ. Удружења Наст. Сред. и Стр. Школа
професор, Катарина Јовичић

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА БЕОГРАД

Удружење наставница средњих и стручних школа заједно са представницама свих женских друштава у Народном Женском Савезу на конференцији од 16. јуна т. г. донело је ову одлуку:

С обзиром на тешко стање удатих трудних чиновница (удајом чиновница губи половину додатка на скупоћу и станарину) и данашње тешке економске прилике чиновника у опште, друштво и држава су дужни, да заштите бар чиновнички пород и учине, да се смањи велики проценат умирања деце; с тога данашња конференција подноси представку Господину Министру и моли га, да настане, да се у закон унесе став по коме би чиновнице и раднице — породиље имале право на одсуство шест недеља пре и шест недеља после порођаја. Овакав став је већ унесен у законе многих земаља, а од 1924 г. у важности је и за Индију.

У име присутних на конференцији.

Председ. Удружења Наст. Сред. и Стр. Школа
професор, **Катарина Јовичић**

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

БЕОГРАД

Удружење наставница средњих и стручних школа заједно са представницама свих женских друштава у Народном Женском Савезу на својој конференцији од 16. јуна т. г. донело је ову одлуку:

Поводом неједнаког тумачења 282. чл. финансиског закона за 1922—23 о дефинитивном признању ратних година и женама државним чиновницама у опште и нарочито онима које су у разним функцијама (лекари, болничари, цензори, у Црвеном Крсту ит.д.) узеле учешћа у народној борби за Ослобођење и Уједињење, и према томе потпуно заслужиле признање морално и материјално од стране државе, тражимо:

Једнаку примену члана 282. Финансиског закона на грађанке — чиновнице као што се већ примењује на грађане — чиновнике.

У име свију друштава заступљених на конференцији

Председ. Удружења Наст. Сред. и Стр. Школа
професор, **Катарина Јовичић**

Б Е Л Е Ш К Е

Miting slovenačkih žena. — Na apel Narodnog Ženskog Saveza, upućen svima ženskim organizacijama da se probudi što veće interesovanje naših žena za rad komisije na izradu gradjanskog za-

konika slovenačke žene su prve počele organizovati mitinge, na kojima su pokazale vrlo veliko interesovanje za ovo pitanje. U Ljubljani je održan miting 12 juna, na kome je bilo prisutno oko 3000 duša. Posle podnetog referata od strane stručnih lica, prisutni — medju kojima je bilo i veliki broj muškaraca — jednoglasno su doneli rezoluciju u kojoj se traži izjednačenje muških i ženskih srodnika u naslednom pravu. Uskoro će se održati miting u Mariboru i u Trbovlju na kojima će se doneti iste rezolucije, i koje će N. Ž. S. predati Narodnoj Skupštini. Nadamo se da će žene iz ostalih krajeva naše domovine sledovati primeru slovenačkih žena i na javnim skupovima manifestovati svoje nezadovoljstvo protiv nepravde koja se ženama čini, i spravom zahtevat i od narodnog predstavištva da tu nepravdu ispravi.

Женски Покрет у Загребу. — У Загребу основано је Друштво Женског Покрета са сличним програмом нашег друшта. Председница Женског Покрета у Загребу г-ђа Мира Чоконда успела је да око Женског покрета прикупи жене из свих осталих постојећих женских организација.

Благодарност једној заслужној просветној радници. — У Вршцу је, недавно, на врло свечан начин прослављено одступање старе заслужне учитељице вршачке са учитељске катедре. Прослава је почела прангијама, затим је одржано благодарење у цркви у присуству свих гостију и слављеницу је поздравио г. парох М. Галкановић. Из цркве сви су отишли у I. разред и тамо је Терезија Петровић одржала своје последње предавање, предавање из рачуна. Прослава је била лепо организована, слављеницу су ученице, колеге и колегинице, поздравиле истичући њен савестан рад у школи.

Али оно што је најзанимљивије и најзначајније, то је ових неколико речи које је слављеница упутила Организацији Учитељица и Забавила:

„Сва парада је бадава, мене душа боли да се растанем са школом и децом. Они су део мога ја, имање богате праксе и неизмерне љубави учитељице, која је за њу живила и свој позив није промашила. Тешко ћу боловати још годину дана и онда ћу ваљда моћи да уступим оној веселој, насмејаној девојчици која се јавља на хоризонту.

Напомена. — Место 15 јуна Женски Покрет изашао је 15 јула, јер смо очекивали повратак делегата са Конгреса Међународног Женског Савеза из Америке. Уредништво.

Е В А Д Н А

Одмах по повратку кући, узимала је да чита оне које су јој биле најомиљеније али их је убрзо враћала на место и замењивала књигама у којима је место хранљивих чињеница, говорила нездрава машта, место разума и здравог суђења, — слик и стих, место осећаја — сентименталност, у толикој се мери њен јак, природан и озбиљан ум био покварио у атмосфери Лондонских салона. Разуме се ово је само било једно привремено душевно расположење и да је сада имала крај себе кога, који би јој преписао лек за јачање ума, она би могла одмах бити спашена. Али у недостатку тога, она се једно време служила искључиво средствима, која су је само дражила и све више разнежавала али је нису хранила: приче од којих устрепте све жице чулних емоција и од којих се истовремено умртвљавају све више способности које тако рећи, сишу крв и бацају своју жртву у фаталне сањарије, све пак систематски троше животну снагу једне душе и тиме јој припремају неминовну пропаст.

Али срећом Евадна им је умакла без трајних последица и повреда јер међ многим стварима које су биле сувише слатке да би могле бити здраве, наишла је на једну књигу, чија је садржина у тренутку раскинула вео који се био навукао на њене очи и ум и тиме јој је повраћена њена првобитна, здрава свест.

Једног јутра, први сунчани зраци поступно су продирали у њену собу, тргли је из сна, намамили одмах да устане и изиђе у поље. Иза њихове виле, један песковит простор, дуг и раван и који је припадао г. Фрејлитеју протезао се до самих обронака стене. Еваднин отац га је сматрао неплодним и некорисним али богатим са своје сопствене лепоте: лепота широких, отворених простора, који одмарају и освежавају дух неизмерност блиставе морске површине која се нагињала даље тамо иза стена; величина небесног, лучног свода, који се с обе стране зарио у земљу као да је уобручи; раскош свих могућих боја подесних од најживљег зеленила траве и жутила смиља до прата боје аметистове и кестењасто црвених које су китиле сваки жбуњ и грану. Све то кад се позна и осети, чинило је живот вредним живљења. Тим правцем упутила се Евадна, не мислећи ништа, море као каква магнетна сила привлачило је к себи.

Мислила је да је врло много поранила али што је даље ишла све више је осећала да се одоцнила јер цео свет дивљине изгледао је да се много пре ње пробудио. У ваздуху се помало наслућивао мраз што га је уједно чинило необично свежим и заношљивим. Ране јутарње магле још су лебделе над земљом али сунце, својим веселим, несташним зрацима, претило је да их убрзо растури. Зечеви су истрчавали из својих склоништа, скакутали тамо амо, и опет се губили; сувише заузети својим пословима нису се ни обзирали на присуство Евадне. Пред самим њеним ногама, једна тица винула се високо у ваздух, Евадна се зауставила, лицем окренутим к небу и раширених зеница, растављених усана посматрала је док је није изгубила из вида. Мало даље, нежни цветићи жуковине скренули су на себе њену пажњу, узабрала их је, задржала у својој нагој руци, напајала се њиховим мирисом, у исто доба гледајући и послушкујући несвесно се усиљавајући да осети и прими одједном сваку драж по наособ. Одушевљење са природом све је више и више обузимало, свака боја, звук, приказ и глас налазили су одзива у њеној души, она их је жудно све пригрљавала, разликујући, одгонетавајући и осећајући их све као једну целину, као што и невежбано уво једног музичара при великим концертима разазнаје улогу сваког инструмента у оркестру и у исти мах прима целокупни утисак.

На дну те дивљине налазила се једна мала црква, која је гледала на море.

Кад јој се приближила, Евадна је спазила да су врата на њој отворена и зауставила се да види шта се догађало у њој. Рана јутарња служба радних дана у велико је била почела у полутами, спазила је неколико мирних прилика, растуриених по столицама. Неко је читао гласно и глас му је био необично пријатан и мелодичан. Она се није освртала на речи, али звук је одмах задобио. Учинило јој се као да је Божји мир позивао унутра и она се нечујно увуче у најближу столицу. На седишту крај себе наишла је на једну библију, отворила је насумце, и њене очи зауставиле су се на овим речима:

Они који силазе у лађе и одлазе на морску пучину видели су Господња и Његова чудеса.

Запљускивање малих таласа са обале, довикивање птица и њино цвркутање, трајно, непрекидно, неуморно, продирало је до Евадне и опет се губило; мирис цветића, које је она чврсто др-

жала међ прстима дизао се из њених руку и опомињао на њихово присуство.

„Они који испитују дубине морске.“

Ти су се радови морали живо осетити ту, са морем у непосредној близини и она је застала, размишљајући о њима. Једно неописано блаженство струјало је у целом њеном бићу она се молила предано док су је мирис и звуци природе грлили својим дражима. Она је предосећала нов живот за себе; радовала му се, и у једном тренутку, њена интелектуална активност заустављена и њена чулна способност пробудила се. То је било свитање њеног живота, тронута пала је на колена, и целом свом узбуђењу дала је израз у овом једном узвику пуном усхићења: „О Госпoде.“

Госпoде земље срећне! Госпoду сунца и наших осећаја! Он који нам долази под именом љубави и који тражи од нас да се радујемо и будемо весели. Не онај, који хоће да тугујемо и патимо.

Г Л А В А X.

После те јутарње шетње и посете у цркви, Евадна више није тако доцкан у вече седела; устајала је рано и одлазила редовно у цркву. Пријатно и искључиво делање њених интелектуалних способности за време њеног раног, марљивог самообразовања, учинило је да су њена чула остала потчињена и никад недирнута; али кад је дисциплина свих старих редовних навика попустила, њима је било остављено на вољу да се развијају како им се допада, на један њежан сањалачки начин, будили су нова осећања са извесном сигурношћу до душе али ипак то је био чулни живот ни мало духовни, као што је њена мати тврдила због Евадниног честог одлажења у цркву. Некад чула, некад разум се прво буди у нама; али бол, који је усавршавање наше природе, претходи буђењу душе, и за Еваднину у том добу са њеним ограниченим ближим познавањем живота, и slabим искуством разних људских узбуђења, која у себи крију бол, такво једно буђење, било је немогуће. Осећала се задовољном, редовним одлажењем у цркву налазила је једини начин то своје задовољство боље и ближе да осети. Уживала је у јутарњим шетњама, кад су росне капљице китиле сваки цвет, тице се скупљале за први оброк, ударајући крилима и цвркућући најумилнијим гласом; ваздух здрав свеж и пријатан; дизање и спуштање свих тонова природе; шум снажног морског гласа, потмуле грмљавине, осећање бескрајности пред недо-

гледним равницама, лепота боја и облика; одмор и спокојство у благодарном хладу мале цркве на обронку, и изнад свега, одсуство умних растегнутости и лагодност осећаја после напрезања мисли, ту је она нашла најузвишенији облик уживања који је дотле осетила, најређи, најснажнији.

Свештеник, чијем је старању припадала та црква на обронку чији је глас био тако мелодичан, и који се звао Ж. Бортсвик, уочио је Евадино ревносно похађање цркве. Био је сасвим млад, врло озбиљан, врло побожан, ослабљен услед прекомерног посла, али срећан јер га је волела имао је израз спокојан и одлучан који само непрекидни савесни рад оставља собом. Разуме се да се са људима данашњег доба неби могао да сложи, његов позив је био: служба Богу. Он је сав свој живот посветио томе, не штедећи себе ни мало, само да би себе учинио достојним да славу Божју шири по свету. И како он сем тога ништа друго није желео искрено је тежио селибату и сматрао га је као услов за усавршавање и очишћење своје душе, знао је да му се у исти мах дала могућност да одржи и појача уплив на себи повереним душама. То је била чврста одлука младог Хенрика Бортсвика као год што снег, под хладним и мирним звездама осећа у себи несаломљиву снагу.

Полако је почео да осећа од колике је добити и користи суделовање жене при обављању послова у парохији и временом се толико навикао на ту мисао да му се она учинила неопходном потребом. Једном по свршетку службе, пожуррио је из цркве пресрео Евадну која се полако враћала кући, и с њом дуже времена разговарао о служби и њеном значењу.

Она је то јутро стигла доцкан за ручак. Њена мати упитала је што се тако задржала.

„Г. Бортсвик ми је говорио о црквеним тајнама“, одговорила је она а њене мирне искрене очи сусреле су се са мајциним без најмање збуњености и о потреби, и користи причешћивања.

Ово заиста беше срећно доба за Евадну. Млади свештеник јој је често прилазио после службе и она је волела његово одушевљење и оданост, наспрам посла коме се одао. Волела је његово лице обријано, и његов мелодичан глас. Чинио јој се савршен од свештеника, и кад га кој пут не би срела, он би јој недостајао. Мање би јој се допао кад је долазио њима у посету. Она га је некако увек замишљала и спајала са својим јутарњим расположењем, са религиозним расправама, и службом у цркви. Кад би он прелазио те границе, губио је у њеним очима свако даље интересовање. Он је то осе-

ћао али није умео да схвати узрок. Он је дуже времена носио у себи одређен план за будућност и било му је врло непријатно што никад није могао да га саопшти и Евадни. Сваки покушај бивао је осујећен. Евадна у тренутцима изгледала му је тако далеко јер сем једне хладне учтивости никакву другу пажњу није поклањала озома што је он желео да јој каже. Једног јутра решио се да буде потпун и јасан, пренеразио је једном свечаном али врло наглом понудом да пође за њега.

Посматрала је ту његову понуду мирно за неко време, не прогоривши ни речи. Тада га је погледала као да га никад раније није видела. Најзад му је, незнајући да је свирепа, тежећи једино да буде искрена: Ја никад нисам мислила о Вама, као човеку, разумите ме, већ само као о свештенику; и у томе Вас сматрам за савршеног. Ја Вас дубоко и најискреније поштујем. Ја Вас чак и вољем али“ —

„Али шта“ упитао је он нестрпљиво, његово болешљиво лице све у ватри, цело његово биће напрегнуто.

„Али ја никад се не бих удала за свештеника. Мени се чини да је то нека врста престапа.“

Била је врло бледа кад се тог јутра вратила кући, њена мати приметила је то и упитала је за узрок.

„Г. Бортсвик је тражио да пођем за њега“ одговорила је она без околишавања као што је то увек био њен обичај. „Он ме је изненадио.“

„Мене ни најмање“ додала је њена мати, смешећи се.

„Зар си ти то од њега очекивала, мати?“

„Јесам била сам сигурна.“

„О, зашто ми то онда ниси напоменула!“

„Значи да ниси примила његову понуду Евадна?“

„Не. Увек сам посматрала да свештеници не треба да се жене, и помисао да пођем за једног од њих, одвратна ми је. Он је себе толико понизио у мојим очима самим помињањем на такве једне ствари. Не могу да мислим о њему као што мислим о другим људима. Ја немогу њега да одвајам од његове службе. Мени се чини да он треба увек да буде на предикаоници, са својом паством или у цркви.“

Лице г-ђе Фрајлингеј се снујдило, али она само рече: „Жалим што друкше не осећаш, мило дете!“

Евадна је отрчала у своју собу, наслонила се на отворен прозор који је гледао на њен добро познат предео. Јадан свештеник је показао дубоко осећање.

Идућег јутра устала је опет рано. Али мирис траве био јој је несносан, тичије појање изгубило је стару драж, шум мора имао је један нов меланхоличан звук у себи, и мала црква на обронку изгледала је усамљена и напуштена. Није могла да оде тамо, бојала се да се потсети онога што је хтела да заборави. Не, та фаза је прошла. Ревулзија осећаја била је потпуна, и да би отклонила сваку успомену на то, она је покушала да наново оживи обустављено интересовање и љубав наспрам својих књига.

ГЛАВА XI.

Евадни је последњих недеља изгледало да време лети и у исти мах да се дани никад не свршавају. Прво је било шест недеља и сасвим од једном тако јој се бар чинило, остала је свега једна недеља; и затим, гласило је „сутра.“ Целог тог последњег дана био је велики неред и ларма у кући, није ни тренутка била остављена самој себи и због тога осетила се врло срећном кад је најзад, доцкан у вече, успела да побегне у своју собу, али и ту није била остављена на миру, две њене другарице позвате на свадбу становале су последња три дана код њих у кући, дојуриле су заједно са својим сестрама у Еваднину собу, играле се бацањем јастука, и кад је свака добро добила свој део, селе су да се одморе, причајући читав сат. Расправљале су, да ли би и оне волеле да се удаду или не. Решили су да би волеле, због силних поклона који се том приликом добијају, па онда положај, па задовољство имати толику хрпу нових хаљина, бити свој сопствени господар, имати лично своју кућу и своју послугу; мислиле су заиста о свему и свачему, изузев о неизбежном супругу, јер изгледа да он није престављао ниједно од преимућства које су оне ишчекивале од удадбе. Евадна је седела ћутећи, осмехивала се на њихово ћеретање са изразом који је јасно говорио: „Ја сам тај проблем решила и знам.“ Била је врло задовољна кад су се оне дигле и оставиле њену собу. Узела је свој омиљени „Бележник“ и прелиставала га као у сну. Затим отргнувши се мало, отишла је своме писањем столу, села и написала: „Ово је свршетак најсрећнијег девојаштва које је икад и једна девојка имала. Не могу да се сетим ниједне једине ствари коју бих желела да буде друкша.“

Затим га је закључала са осталим стварима у један ковчег који је требало сутра рано послати на пут и који ће је чекати у њеној новој кући, затим је узела слику свога вереника, дуго, дуго посматрала пригрлила је на усне и срце, спустила на сто

крај кревета наместивши је тако да сутра ујутру прво у њу погледа кад се пробуди.

То јутро је трго из сна један пољубац на уснама и једна топла суза која јој је пала на образ. „Устани, љубимице“ рекла јој је мати. „Данас је дан твоје свадбе.“

„Ох мати“ узвикнула је она, загрливши је обема рукама, „како је дивно од тебе, што си ти сама дошла! Ја сам толико срећна!“

Мг. Хамилтон Уелс. Леди Аделина и небесни близанци били су већ од доручка у кући Евадних родитеља и ништа се још није догодило.

Леди Аделина, пошто је видела децу дивно опремљену за свечаност, Анђелика као младина помоћница, Дијаволо као паж, оставила их је са једном књигом са сликама, као какву савршено примерну децу.

„Заиста“ рекла је она њеном мужу, „мислим да је ова свечаност од толиког интересовања за њих обоје да ништа друго немају за сада у њиховим главама.

Али оног тренутка кад их је оставила саме, те исте главе су се подигле, и стале да ослушкују.

„Сад, Ђијаволо; брзо!“ рекла је Анђелика. чим се последњи одјек корака њихове мајке изгубио.

Ђијаволо је треснуо књигу са сликама на други крај собе, скочио и отрчао за Евадном чак на сам врх куће.

Кад су се сватови искупили у салону близанци се нигде нису могли пронаћи. Г. Хамилтон Уелс се напрезао кроз своје наочари, завиривао у сваки кутак, скидао их је, гледао без њих брисао стакло, опет натицао, гледао још један пут да би се боље уверио, док је Леди Аделина бивала све нервознија.

Најзад су морали да дигну руке од сваког даљег тражења али кад су сишли доле да се пењу у кола, на велику олакшицу свих присутних, пронађени су и близанци. Они су већ скромно заузели своја места у колима леђима окренутим коњима. Обоје су били до гуше покривени елегантним покривачима, седели су право и мирно, слика праве примерности. Покривачи су били излишни и Мг. Хемилтон Уелс је хтео то да им примети, али Леди Аделина га је зауставала. Заиме Бога, не мешај се у њихове ствари! То је такна ситница! Ако их разљутиш, ко зна шта се све може догодити.“

Али, као прави мушкарац, није могао да се савлада.

„Где сте били, ви ужасна дечурлијо упитао их је својим најодлучнијим тоном. Задали сте свима пуно труда и брига.“

„Добро, тата“, одговорила је Анђелика врло гласно и ватрено на велико запрепашћење целопа скупа „ти си нам сам казао да морамо бити добра деца, ником не будемо на путу, и ево овде седимо већ један читав сат, мирни као статуе и сасвим изван пута и ти опет ниси задовољан! То је сасвим необјашњиво! Зар не Дијавело! Тата не може да опстане а да сваком приликом не нађе нешто против нас. Једна страшно рђава навика, да ли ће се икад поправити.“

Мг. Хамилтон Уелс се повукао трудећи се да савлада свој јед једним надчовечанским напором. Од цркве се стигло без икаквих неприлика, али кад је требало ући морало се причекати извесно време. Младин паж и њена најмлађа девојчица били су у последњим колима. Најзад су се и они појавили поносни и врло озбиљни држећи се за руку. Каква дивна деца. — „Зар нису златна?“ „Ох да дивног дечка са црним коврџама!“ чуло се са свих страна али у исти мах осетила се извесна ужурбаност, Леди Аделина је пребледела, г-ћа Фрајлингеј је испустила лезезу. Евадна је била запрепошћена: Близанци су се променили одела.

Било је сувише доцкан, није се могло ништа учинити, и тако је Анђелики пало у део с појудом жељена улога пажа док је Дијаволо био поштеђен досаде да држи младин шлеп, и имао необично уживање да се забавља са једним заљубљеним дечком који је требао да буде Еваднин пар и који неслутећи ништа о подвали близанаца, наваљивао свом снагом да пољуби плавог Дијавола, на неописано задовољство овог последњег.

Дан је био магловит, сунчани зраци су се једва назирали.

(Наставиће се)

ПРЕРАЂУЈТЕ **СТАРИ НАКИТ**

У НАЈМОДЕРНИЈЕ ПАРИСКЕ ФАЗОНЕ
У НОВО ОТВОРЕНОЈ РАДЊИ

Станислава Огњановића

КРАЉА МИЛАНА 81

ВЕЛИКИ ИЗБОР ЦРТЕЖА ЗА НАКИТ
СТОЈИ СВАКОЈ МУШТЕРИЈИ НА
РАСПОЛОЖЕЊЕ

5—6

Женски покрет излази сваког 15 у месецу (изу-зев јула и августа). Претплата на Женски Покрет за 1925 годину износи 50.— дин.

Претплату примају повереници, а у Београду администратор у Женском Клубу, Вука Караџића 18.

Моле се претплатници да достављају сваку промену адресе.

Ко од претплатника не прими број до 25-ог у месецу, нека га тражи накнадно од администрације.

Уредништво ЖЕНСКОГ ПОКРЕТА моли све писце које интересују феминистичка питања да му шаљу чланке, реферате и белешке, који се односе на та питања.

Рукописе треба слати на адресу: Уредништво ЖЕНСКОГ ПОКРЕТА, Београд, Вука Караџића 18.

Рукописи се не враћају.

НАШИ ПОВЕРЕНИЦИ:

- Алексинац -- Зорка Михајловић
Бијељина -- Даринка Милутиновић, секретар К. С. С.
Велико Градиште -- Мил. Живковић, предс. Ж. Подр.
Врњци -- Ана Стижанин
Гиљане -- Љубица Дичић
Гор. Милановац -- Зора Ракићева, учитељица
Загреб -- Адела Милчиновић
Завидовић—Босна -- Десанка Плавшић
Зајечар -- Женска Подружина
Крушевац -- Коло Срп. Сестара
Лазаревац -- Мила Мијушковић
Лесковац -- Женска Подружина
Лесковац -- Евгенија Дичић
Лозница -- Дана Б. , председница Ж. Подруж.
Љубљана -- Cirila ,
Никшић -- Станија , учитељица
Неготин -- Ана Г.
Обреновац -- Љубица С Мићић пред. К. С. С.
Пазарић -- Анка Капикул, учитељица
Пожаревац- Лепосава М. Павловић, пред. Ж. Друштва
Пожаревац -- Мил. Радосављевић, благ. К. С. С.
Прилеп -- Даница Јовановић
Свилајнац -- Зора Поповић
Сарајево -- Војислава Јанковић
Сушак -- Милица Видовић, председ. Добротв. Задруге
Сремска Митровица — Мила Стојнић п.председница
Кола Српских Сестара
Ужице -- Цвета М. Поповић
Чачак -- Љубица Ј. Матић, благајник Жен. Подружине
Шабац -- Јованка Ћосић
Суботица -- Даница Радулашки

